

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi tieliikennelain 86 ja 105 §:n, ilmansuojelulain 23 §:n sekä pysäköintivirhemaksusta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi tieliikennelakia, ilmansuojelulakia ja pysäköintivirhemaksusta annettua lakia siten, että moottoriajoneuvon tarpeettomasta joutokäynnistä määrättäisiin pysäköintivirhemaksu. Kiellon noudattamista valvoisivat poliisi ja pysäköintinvalvoja.

Muutoksen voimaantulon jälkeen tieliikennelain nojalla annettava tarpeetonta jouto-

käyntiä koskeva kielto olisi voimassa tiellä sekä taajamassa että muualla. Joutokäyntikiellosta muualla kuin tieliikennelaissa tarkoitettulla tiealueella määrättäisiin ilmansuojelulain nojalla.

Muutos on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun eduskunta on sen hyväksynyt.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja muutostarpeet

1.1. Joutokäynnin merkitys ilman pilaajana

Liikenteen aiheuttamat pakokaasu- ja hiukkaspäästöt sekä liikennemelu ovat pahimmat taajama-alueiden viihtyvyyttä vähentävät tekijät.

Ilman terveydellisen laadun on todettu tietyillä alueilla huonontuvan joutokäynnin pakokaasupäästöistä. Useiden kaupunkien ilmassa on havaittu heikkotuulisen sään aikana ilmansuojelulain (67/82) nojalla ilman laatua koskevista ohjeista annetun valtioneuvoston päätöksen (537/84) mukaisia ohjearvoja korkeampia epäpuhtauspitoisuuksia. Lisäksi joutokäynti on lähes aina täysin tarpeetonta.

Pakokaasut sisältävät vesihöyryn ja hiilidioksidin lisäksi lukuisia epäpuhtauksia, kuten häkää eli hiilimonoksidia, typen oksideja, hiilivetyjä ja muita orgaanisia aineita sekä hiukka-

sia. Hiukkaset puolestaan sisältävät dieselautoissa nokea ja polyaromaattisia hiilivetyjä eli PAH-yhdisteitä ja lyijypitoista bensiiniä käytävissä autoissa lyijyä.

Autojen päästöt ovat suurimmillaan pakkasamuisin kylmää moottoria käynnistettäessä. Lisäksi häkäpäästöt ovat suurimpia joutokäynnin aikana. Joutokäynti on vakava ongelma erityisesti talviaikoina, koska joutokäynti on silloin yleisintä. Alueilla, joilla autojen joutokäynti on yleistä, haitallisten aineiden pitoisuudet kohoavat korkeiksi ja saattavat ylittää niille asetetut ohjearvot. Tällaista tapahtuu erityisesti heikkotuulisen sään aikana, mikä on tyypillistä etenkin talvella.

Pakokaasupäästöt ovat haitallisia siitakin syystä, että ne purkautuvat hengityskorkeudella. Paikallaan seisovan ajoneuvon joutokäynnin aikana vapautuvat pakokaasut eivät ehdi riittävästi laimentua ennen hengitysteihin kulkeutumista.

Tyypillisiä pakokaasupäästöjen terveyshaittoja ovat silmien kirvely ja hengitysteiden ärsytykset. Herkimpiä pakokaasujen aiheuttamille terveyshaittoille ovat lapset ja vanhukset, keuhko- ja sydänsairauksia sairastavat ihmiset sekä allergikot, erityisesti astmaatit. Pelkätään pakokaasupäästöjen epämiellyttävä haju sekä joutokäynnistä johtuva melu aiheuttavat myös selvää viihtyisyyden vähenemistä.

Terveyshaittojen syntyminen ja viihtyisyyden väheneminen ovat tyypillisimpiä tilanteissa, joissa autot jätetään joutokäynnille piholle, lasten leikkipaikkojen ja päiväkotien sekä koulujen ja sairaaloiden edustoille, ostoskeskusten lähettyville pysäköintipaikoille ja jalkakäytävälle.

Paikallisesti joutokäynti koetaan varsin ongelmalliseksi, mistä ovat osoituksena useiden kansalaisten tekemät joutokäyntiä koskevat ilmoitukset terveys-, ympäristönsuojelu- ja kaupunkisuunnitteluviranomaisille sekä poliisille. Autojen joutokäynnin rajoittamiseen ovat myös monet kansanedustajat kiinnittäneet huomiota sekä erilaiset järjestöt ja eräät kaupunginhallitukset ovat esittäneet aloitteita ja toivomuksia joutokäynnin rajoittamisesta.

Osa vapaakuntakoelussa mukana olevista kaupungeista on harkinnut joutokäynnin kieltämistä tai rajoittamista koskevien määräysten ottamista järjestyssääntöihin. Tällaisista määräyksistä tiedottaminen muille kuin kuntalaisille ja määräysten valvonta saattaisivat kuitenkin aiheuttaa ongelmia.

Joutokäynnin rajoittamisen tarve kävi myös ilmi kampanjoissa, joilla autojen joutokäyntiä pyrittiin vähentämään. Kauniaisissa tällainen kampanja järjestettiin jo vuonna 1972. Helsingissä laaja joutokäynnin vastainen kampanja toteutettiin vuonna 1988, jolloin myös uusittiin Kauniaisten kampanja. Kuopiossa ja Lappeenrannassa joutokäynnin vastainen kampanja järjestettiin talvella 1990.

1.2. Nykyiset säännökset ja niiden valvonta

Moottoriajoneuvon tarpeeton joutokäynti on nykyisin kielletty taajama-alueella tiellä. Kiellosta on säädetty tieliikennelain (267/81) 86 §:n 2 momentin nojalla annetun ajoneuvoasetuksen (233/82) 45 §:n 2 momentissa, jonka mukaan ajoneuvon seistessä taajamassa muusta syystä kuin pakollisen liikenne-esteen vuoksi saa ajoneuvon moottoria käyttäen vain, jos se

ajoneuvon teknisen, tarkoituksenmukaisen ja turvallisen käytön kannalta on välttämätöntä. Asetuksen 1 §:n mukaan tämä säännös on voimassa vain tieliikennelain 2 §:n tarkoittamalla tiellä. Taajama on mainitun lain kohdan mukaan liikennemerkein osoitettu, taajaan rakennettu alue.

Kiellon rikkomisesta seuraa rikesakosta tieliikenteessä annetun asetuksen (1083/89) 10 §:n mukaan 140 markan rikesakko. Valvonta kuuluu muiden liikenneriikkomusten tapaan poliisille. Joutokäyntikiellon rikkomisesta voidaan määrätä päiväsakkorangaistus, jos teosta on aiheutunut tai voinut aiheutua muunlaista kuin vähäisenä pidettävää vaaraa tai haittaa taikka rikkoja on osoittanut piittaamattomuutta tieliikennelainsäädäntöön sisältyviä säännöksiä ja määräyksiä kohtaan.

Joutokäyntikiellon monet varaukset ovat tehneet kiellosta hankalan valvottavan. Selkeä määräys, milloin joutokäynti on tarpeetonta ja milloin se on sallittua, helpottaisi lain valvontaa ja seuraamuksen määräämistä. Kattavaan joutokäynnin valvontaan eivät kuitenkaan poliisin voimavarat riitä. Helpoiten joutokäynnin valvontaa voitaisiinkin tehostaa siten, että sitä poliisin ohella valvoisivat myös kunnalliset pysäköintivalvojat ja valvonta-apulaiset. Tämä edellyttää pysäköintivirhemaksusta annetun lain (248/70) muuttamista.

2. Säännökset eräissä muissa maissa

Ruotsin terveydenhoitolain ja terveydenhoitoasetuksen mukaan ulkoilman epäpuhtauksia, melua ja muita vastaavia häiriöitä valvoo Valtion luonnonsuojeluvirasto. Kunnallisten terveydenhoitomääräysten perusteella Tukholmassa on ollut vuodesta 1984 lähtien käytössä kolmen minuutin joutokäyntirajoitus, jota on tiukennettu yhden minuutin rajoitukseksi vuonna 1985. Myös Malmössä ja Göteborgissa on voimassa yhden minuutin joutokäyntirajoitus. Määräystä valvoo poliisi. Määräys ei kuitenkaan koske seisomista jonossa tai pakollisen liikenne-esteen vuoksi taikka tilanteita, joissa ajoneuvon käytön kannalta välttämättömät lisälaitteet edellyttävät moottorin käymistä. Moottorin joutokäynti ajoneuvon lämmittämiseksi ei kuitenkaan ole sallittua.

Tanskassa vuonna 1974 annetun ympäristöministeriön päätöksen mukaan kunnanhallitus

voi ilman saastumisen ehkäisemiseksi rajoittaa tietyillä alueilla moottoriajoneuvojen joutokäyntiä. Kööpenhaminassa on ollut voimassa kolmen minuutin joutokäyntirajoitus vuodesta 1976 lähtien. Rajoitus koskee kaikentyypisiä moottorikäyttöisiä ajoneuvoja. Moottori ei saa käydä joutokäynnillä enempää kuin mikä on tarpeellista ja korkeintaan kolme minuuttia. Määräystä valvoo poliisi. Määräys ei kuitenkaan koske jonossa seisomista tai seisomista pakollisen liikenne-esteen vuoksi eikä ajoneuvoja, joiden lisälaitteet edellyttävät moottorin käymistä, kuten huoltoautoja.

Norjassa joutokäyntiä on pyritty rajoittamaan yleisesti tietyillä alueilla. Oslossa ei kuitenkaan ole määräyksiä joutokäynnin aikarajoituksista. Tarpeeton ja häiritsevä moottoriajoneuvolla ajo on kielletty. Moottoriajoneuvon joutokäynti tai muu moottoriajoneuvon käyttö, joka aiheuttaa tarpeetonta häiriötä tai pakokaasupäästöjä, on kielletty liikennemääräysten mukaan vuodesta 1986 lähtien.

Sveitsissä joutokäynti on kielletty kaikkialla. Moottori on sammutettava aina, kun pysähdys kestää yli 20 sekuntia, mikäli sammuttaminen ei aiheuta viivästymistä ajoneuvon liikkeellelähdessä.

3. Ehdotetut muutokset ja niiden perustelut

Tieliikennelain 86 §:n 2 momentin sanajärjestystä muutettaisiin siten, että asetuksella voitaisiin säätää tarpeetonta joutokäyntiä koskevia rajoituksia myös muualla kuin taajamassa. Nykyinen sanamuoto voidaan tulkita siten, että säännös antaa mahdollisuuden rajoittaa joutokäyntiä vain taajamissa.

Tieliikennelain 105 §:ään lisättäisiin viittaus joutokäyntiä koskeviin säännöksiin, jotta myös joutokäyntiä koskevan kiellon rikkomisesta voitaisiin määrätä pysäköintivirhemaksu.

Ilmansuojelulain 23 §:ään lisättäisiin viittaus pysäköintivirhemaksusta annettuun lakiin, jotta ilmansuojelulain nojalla määrätyn joutokäyntikiellon rikkomisesta voitaisiin määrätä myös pysäköintivirhemaksu.

Pysäköintivirhemaksusta annetun lain 1 §:ään lisättäisiin viittaus moottoriajoneuvon joutokäynnistä annettuihin säännöksiin pysäköintivirhemaksun mahdollistamiseksi. Ajoneuvojen joutokäyntiä koskevia rajoituksia voidaan antaa tieliikennelain ja ilmansuojelulain nojalla.

Pykälän 2 momentin nojalla joutokäynnin yhteydessä tapahtuvasta pysäyttämistä tai pysäköintiä koskevien kieltojen tai rajoitusten rikkomisesta voitaisiin määrätä erikseen pysäköintivirhemaksu, koska tarpeetonta joutokäyntiä ei ole määritelty pysäköintivirheeksi 1 momentissa.

4. Asian valmistelu

Ehdotukset on valmisteltu yhteisesti virkatyönä ympäristöministeriössä ja liikenneministeriössä.

Esitysluonnoksesta on hankittu lausunnot oikeusministeriöltä, sisäasianministeriöltä, puolustusministeriöltä, maa- ja metsätalousministeriöltä, lääkintöhallitukselta, vesi- ja ympäristöhallitukselta, eräiltä valtion tutkimuslaitoksilta, lääninhallituksilta, kunnallisilta keskusjärjestöiltä, eräiltä kuntien viranomaisilta, teollisuuden, liikenteen ja autoalan järjestöiltä sekä eräiltä kansalaisjärjestöiltä.

Suurin osa lausunnonantajista suhtautui positiivisesti tai neutraalisti ehdotukseen joutokäyntikiellosta ja ehdotukseen pysäköintivirhemaksun määräämisestä seuraamukseksi joutokäyntikiellon rikkomisesta.

Oikeusministeriön lausunnossa ehdotettiin, että tutkittaisiin vaihtoehtoa antaa pysäköinninvalvojille oikeus määrätä tarpeettomasta joutokäynnistä rikesakko, joka ministeriön mielestä olisi oikeudelliselta luonteeltaan pysäköintivirhemaksua sopivampi seuraamus joutokäyntirikkomukseen.

Esityksen jatkovalmistelussa ei kuitenkaan ole päädytty ehdottamaan rikesakkoa seuraamukseksi joutokäyntikieltojen rikkomisesta. Vaikka rikesakko luonteeltaan olisi sopivampi seuraamus tarpeettomasta joutokäynnistä, sen toteuttaminen aiheuttaa ongelmia valvonnan järjestämisessä. Joutokäyntikieltojen valvonnan tehottomuus on ollut tärkein syy nyt ehdotettuihin muutoksiin. Valvonnan tehostaminen edellyttää poliisin ohella pysäköinninvalvontaorganisaation valvontavastuuta. Rikesakkojen määräämis-oikeus muuttaisi olennaisesti pysäköinninvalvojen ja -valvonta-apulaisten työn luonnetta eikä siten liene toteutettavissa.

5. Esityksen taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset

Esityksellä ei ole muita taloudellisia vaikutuksia kuin pysäköinninvalvojen ja valvontapulaisen työmäärän lisääntymisestä mahdollisesti aiheutuvat kustannukset.

6. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Lain voimaantulon jälkeen muutettaisiin ajoneuvoasetuksen 45 §:n 2 momenttia niin, että moottoriajoneuvon joutokäynti muun kuin pakollisen liikenne-esteen vuoksi saisi kestää korkeintaan kaksi minuuttia. Asetukseen sisällytettäisiin tarpeellisia poikkeuksia ajoneuvoille, joiden pääasiallisen käyttötarkoituksen edellyttämä lisälaitte vaatii toimiakseen mootto-

rin käyttämistä tai joiden käytön luonne edellyttää joutokäynnin sallimista.

Ilmansuojelulain nojalla annettaisiin valtioneuvoston päätöksellä joutokäyntikielto, joka koskisi muita alueita kuin tieliikennelainsäädännön tarkoittamia teialueita.

Joutokäynnin rankaisemisesta on nykyisin säädetty rikesakosta tieliikenteessä annetun asetuksen 10 §:ssä, jota ehdotetun muutoksen voimaantullessa on tältä osin muutettava.

7. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun eduskunta on ne hyväksynyt.

Edellä esitetyn perustella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

tieliikennelain 86 ja 105 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 3 päivänä huhtikuuta 1981 annetun tieliikennelain (267/81) 86 §:n 2 momentti ja 105 §, näistä 105 § sellaisena kuin se on 7 päivänä syyskuuta 1990 annetussa laissa (843/90), seuraavasti:

86 §

Ajoneuvon käyttäminen

Asetuksella voidaan säätää tarpeetonta ja häiritsevää ajamista taajamassa ja moottoriajoneuvon tarpeetonta joutokäyntiä koskevia rajoituksia.

105 §

Pysäköintivirhe ja tarpeeton joutokäynti

Ajoneuvon pysäyttämistä ja pysäköintiä koskevien kieltojen ja rajoitusten rikkomisesta tuomitaan rangaistus vain, jos pysäköintivir-

heestä on aiheutunut tai voinut aiheutua vakavaa vaaraa tai haittaa. Muutoin virheestä määrätään suoritettavaksi pysäköintivirhemaksu sen mukaan kuin siitä on erikseen säädetty. Pysäköintivirhemaksu määrätään myös 28 a §:ssä tarkoitetun pysäköintikiekon käyttöä koskevien säännösten ja määräysten rikkomisesta. Pysäköintivirhemaksu voidaan määrätä myös 86 §:n 2 momentissa tarkoitettua moottoriajoneuvon tarpeetonta joutokäyntiä koskevien säännösten ja määräysten rikkomisesta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

2.

L a k i
ilmansuojelulain 23 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 25 päivänä tammikuuta 1982 annetun ilmansuojelulain (67/82) 23 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

23 §

----- Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

Moottoriajoneuvon joutokäyntiä koskevan
kiellon rikkomisesta voidaan määrätä suoritettavaksi pysäköintivirhemaksu sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään.

3.

L a k i
pysäköintivirhemaksusta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan pysäköintivirhemaksusta 3 päivänä huhtikuuta 1970 annetun lain (248/70) 1 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 7 päivänä syyskuuta 1990 annetussa laissa (844/90), seuraavasti:

1 §

Poliisi määrää pysäköintivirhemaksun ajoneuvon pysäyttämistä ja pysäköintiä koskevien kieltojen ja rajoitusten sekä pysäköintikielikon käyttöä koskevien säännösten ja määräysten rikkomisesta (*pysäköintivirhe*) sen mukaan kuin tässä laissa säädetään. Pysäköintivirhemaksu määrätään myös ilmansuojelulain (67/82) tai tieliikennelain (267/81) nojalla annettujen moottoriajoneuvon tarpeetonta joutokäyntiä koskevien kieltojen ja rajoitusten rikkomisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 17 päivänä toukokuuta 1991

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Liikenneministeri *Ole Norrback*

1.

Laki

tieliikennelain 86 ja 105 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 3 päivänä huhtikuuta 1981 annetun tieliikennelain (267/81) 86 §:n 2 momentti ja 105 §, näistä 105 § sellaisena kuin se on 7 päivänä syyskuuta 1990 annetussa laissa (843/90), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

86 §

Ajoneuvon käyttäminen

Asetuksella voidaan säätää ajoneuvon moottorin tarpeetonta joutokäyntiä sekä tarpeetonta ja häiritsevää ajamista taajamassa koskevia rajoituksia.

Asetuksella voidaan säätää *tarpeetonta ja häiritsevää ajamista taajamassa ja moottoriajoneuvon tarpeetonta joutokäyntiä* koskevia rajoituksia.

105 §

Pysäköintivirhe

Ajoneuvon pysäyttämistä ja pysäköintiä koskevien kieltojen ja rajoitusten rikkomisesta tuomitaan rangaistus vain, jos pysäköintivirheestä on aiheutunut tai voinut aiheutua vakavaa vaaraa tai haittaa. Muutoin virheestä määrätään suoritettavaksi pysäköintivirhemaksu sen mukaan kuin siitä on erikseen säädetty. Pysäköintivirhemaksu määrätään myös 28 a §:ssä tarkoitetun pysäköintikiekon käyttöä koskevien säännösten ja määräysten rikkomisesta.

105 §

Pysäköintivirhe ja tarpeeton joutokäynti

Ajoneuvon pysäyttämistä ja pysäköintiä koskevien kieltojen ja rajoitusten rikkomisesta tuomitaan rangaistus vain, jos pysäköintivirheestä on aiheutunut tai voinut aiheutua vakavaa vaaraa tai haittaa. Muutoin virheestä määrätään suoritettavaksi pysäköintivirhemaksu sen mukaan kuin siitä on erikseen säädetty. Pysäköintivirhemaksu määrätään myös 28 a §:ssä tarkoitetun pysäköintikiekon käyttöä koskevien säännösten ja määräysten rikkomisesta. *Pysäköintivirhemaksu voidaan määrätä myös 86 §:n 2 momentissa tarkoitettua moottoriajoneuvon tarpeetonta joutokäyntiä koskevien säännösten ja määräysten rikkomisesta.*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

2.

Laki ilmansuojelulain 23 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 25 päivänä tammikuuta 1982 annetun ilmansuojelulain (67/82) 23 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

23 §

Moottoriajoneuvon joutokäyntiä koskevan kielion rikkomisesta voidaan määrätä suoritettavaksi pysäköintivirhemaksu sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

3.

Laki pysäköintivirhemaksusta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan pysäköintivirhemaksusta 3 päivänä huhtikuuta 1970 annetun lain (248/70) 1 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 7 päivänä syyskuuta 1990 annetussa laissa (844/90), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Poliisi määrää pysäköintivirhemaksun ajoneuvon pysäyttämistä ja pysäköintiä koskevien kieltojen ja rajoitusten sekä pysäköintikiekkon käyttöä koskevien säännösten ja määräysten rikkomisesta (*pysäköintivirhe*) sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

1 §

Poliisi määrää pysäköintivirhemaksun ajoneuvon pysäyttämistä ja pysäköintiä koskevien kieltojen ja rajoitusten sekä pysäköintikiekkon käyttöä koskevien säännösten ja määräysten rikkomisesta (*pysäköintivirhe*) sen mukaan kuin tässä laissa säädetään. *Pysäköintivirhemaksu määrätään myös ilmansuojelulain (67/82) tai tieliikennelain (267/81) nojalla annettujen moottoriajoneuvon tarpeetonta joutokäyntiä koskevien kieltojen ja rajoitusten rikkomisesta.*

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

